

Sittard - Agnetenberg

20 april 2022

Inhoud

A. Aanleiding en doelstelling

1. Wie zijn wij?
2. Opgave bureau Verbeek & eerste blik op de huidige situatie
3. Kader: ambitiedocument gemeente Sittard-Geleen
4. Met én voor de inwoners: Voorstel tot Samenwerking
5. Planning

B. Eerste ideeën voor de toekomst, maar eerst een blik op het verleden

1. Verleden: Historie van het Agnetengebied door Buro 4
2. Toekomst: Wat zijn uw wensen voor het gebied? (allen aan panelen)

coenen sättele architecten

bureau **VERBEEK**
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

1. Wie zijn wij?

Vandaag aanwezig:

Ivo Nijsten – gemeente Sittard-Geleen

Geert Coenen – Coenen Sättele Architecten

Har van der Borgh – buro 4

Jeroen Verbeek – bureau VERBEEK landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

1. Wie zijn wij?

bureau VERBEEK landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

2. Opgave

Parkontwerp t.b.v. opwaardering vml. schootsvelden / kloostertuin Agnetenberg.

Incl. bekijken relaties met omliggende gebieden:

- Agneten'terrein' binnen de wal.
- De Agnetenwal.
- Ontwikkeling vml. Mavo Land van Gulick.
- Woningbouw Leyenbroekerweg.

3. Eerst blik op huidige situatie

- Groene oase in centrum Sittard.
- Waardevolle bomen.
- Leuke invulling door medegebruik.
- Begraafplaats zusters.
- Overgangen naar aangrenzende gebieden deels minder fraai.
- Etc.

Inhoud

A. Aanleiding en doelstelling

1. Wie zijn wij?
2. Opgave bureau Verbeek & eerste blik op de huidige situatie
3. **Kader: ambitiedocument gemeente Sittard-Geleen**
4. Met én voor de inwoners: Voorstel tot Samenwerking
5. Planning

B. Eerste ideeën voor de toekomst, maar eerst een blik op het verleden

1. Verleden: Historie van het Agnetengebied door Buro 4
2. Toekomst: Wat zijn uw wensen voor het gebied? (allen aan panelen)

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

- Met en voor de inwoners.
- Het vooroplopen op een duurzame toekomst.
- Gezond en veilig in een sociale gemeente.
- Wonen en leven in Sittard-Geleen.
- Ontspannen en genieten in Sittard-Geleen.

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

- Collectieve herontwikkeling locatie
- Versterken, hernieuwde betekenis geven aan historische karakter
- Impuls voor centrum

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

Monumentaal

- Behouden en versterken historische binnenstad
- Cultuurhistorisch waardevolle elementen

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

Groene oase

- Onderdeel schootsvelden
- Publiek toegankelijke groene plek
- Langzaam verkeersverbindingen

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

Duurzame vesting

- Terugbrengen grachtenstelsel
- Onderdoorgang in de wal
- Klimaatadaptieve stad

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

Hartje binnenstad

- Zichten op kerk- en kloostertorens, historisch daklandschap, wal en schootsvelden
- Gezond woon- en leefklimaat

4. Kader: ambitiedocument Agnetenpark

Stedelijk programmeren

- Aangewezen ontwikkelvlekken rondom parkgebied (Agnetenklooster, Leyenbroekerweg, vml. Mavo Land van Gulick).

Inhoud

A. Aanleiding en doelstelling

1. Wie zijn wij?
2. Opgave bureau Verbeek & eerste blik op de huidige situatie
3. Kader: ambitiedocument gemeente Sittard-Geleen
4. **Met én voor de inwoners: Voorstel tot Samenwerking**
5. Planning

B. Eerste ideeën voor de toekomst, maar eerst een blik op het verleden

1. Verleden: Historie van het Agnetengebied door Buro 4
2. Toekomst: Wat zijn uw wensen voor het gebied? (allen aan panelen)

5. Met én voor de inwoners: Voorstel tot samenwerking

Bijeenkomsten voor iedereen

Werkgroep samenstellen die intensiever met ons gaat samenwerken

Bijeenkomsten voor iedereen

Werkgroep

Start (vandaag)

Expositie – Concept parkontwerp

Oplevering ontwerp

Sessie 1 – Eerste ideeën en inzichten

Sessie 2 – Ontwerp verfijnen

Sessie 3 – Bespreken verkregen feedback

5. Met én voor de inwoners: Voorstel tot samenwerking

Werkgroep bestaat uit:

- Geïnteresseerden die zich vandaag opgeven!
- Medewerkers gemeente Sittard-Geleen
- Medewerkers bureau Verbeek

In **drie ateliersessies** met de werkgroep komen tot het ontwerp

1. Tijdens deze sessie worden de **eerste ideeën en inzichten (eerste schetsen) besproken**.
2. Op basis van de uitkomsten voorgaande sessie is het **ontwerp verfijnd**. Dit wordt besproken.
3. Deze laatste sessie vindt eventueel plaats na de expositie. Zo nodig wordt besproken hoe om te gaan met **de verkregen feedback**.

Geïnteresseerden voor de werkgroep kunnen zich vandaag opgeven!

Naam + Voornaam	adres	email-adres	telefoonnummer	interesse/beroep

6. Planning

Planning participatietraject
Bijeenkomsten voor iedereen

Werkgroep

Planning ontwerpproces

- **Eerste concept ontwerp:**
mei 2022
- **Voorontwerp:**
zomer 2022

Start
20 april 2022

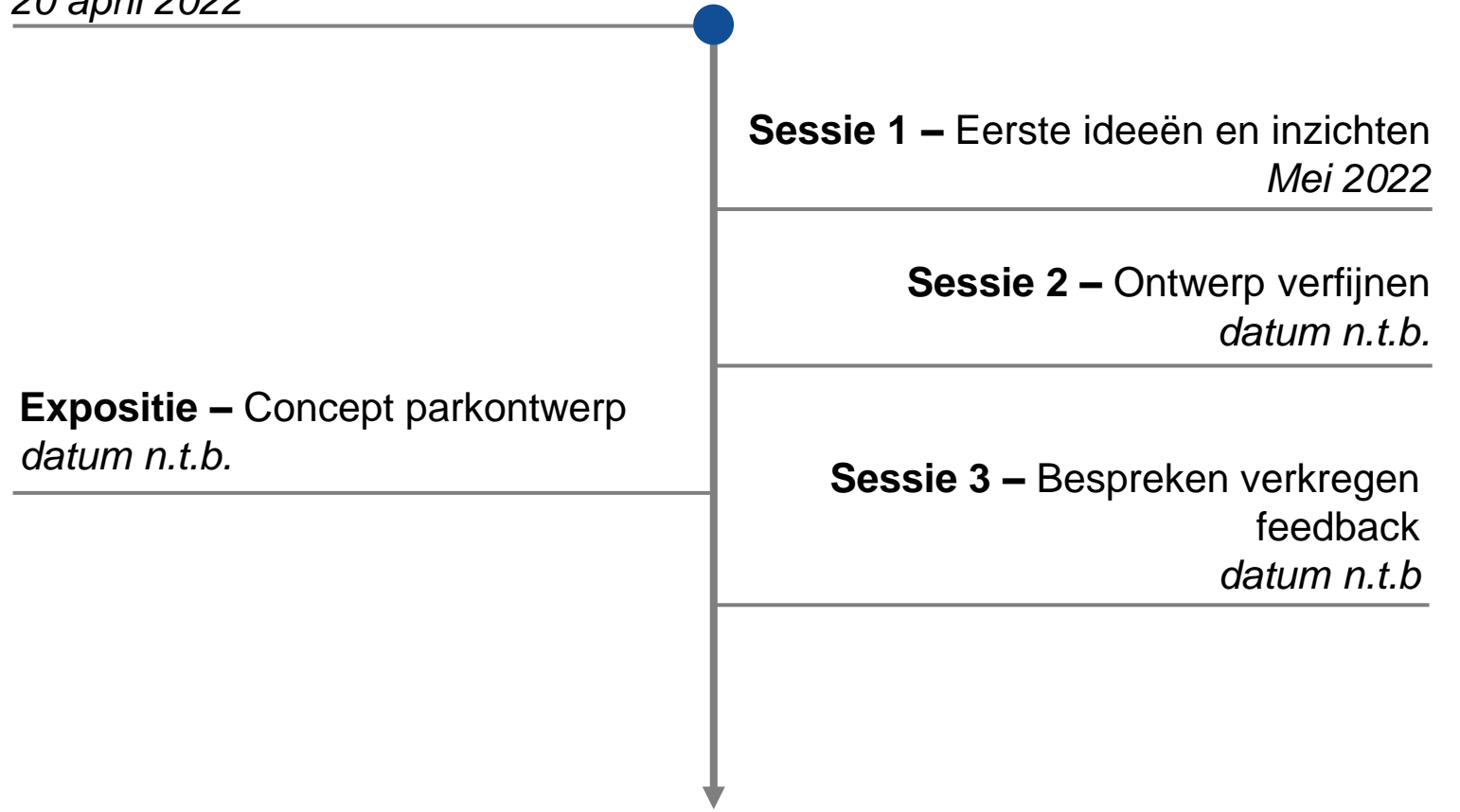
Expositie – Concept parkontwerp
datum n.t.b.

Sessie 1 – Eerste ideeën en inzichten
Mei 2022

Sessie 2 – Ontwerp verfijnen
datum n.t.b.

Sessie 3 – Bespreken verkregen feedback
datum n.t.b.

Oplevering ontwerp

Inhoud

A. Aanleiding en doelstelling

1. Wie zijn wij?
2. Opgave bureau Verbeek & eerste blik op de huidige situatie
3. Kader: ambitiedocument gemeente Sittard-Geleen
4. Met én voor de inwoners: Voorstel tot Samenwerking
5. Planning

B. Eerste ideeën voor de toekomst, maar eerst een blik op het verleden

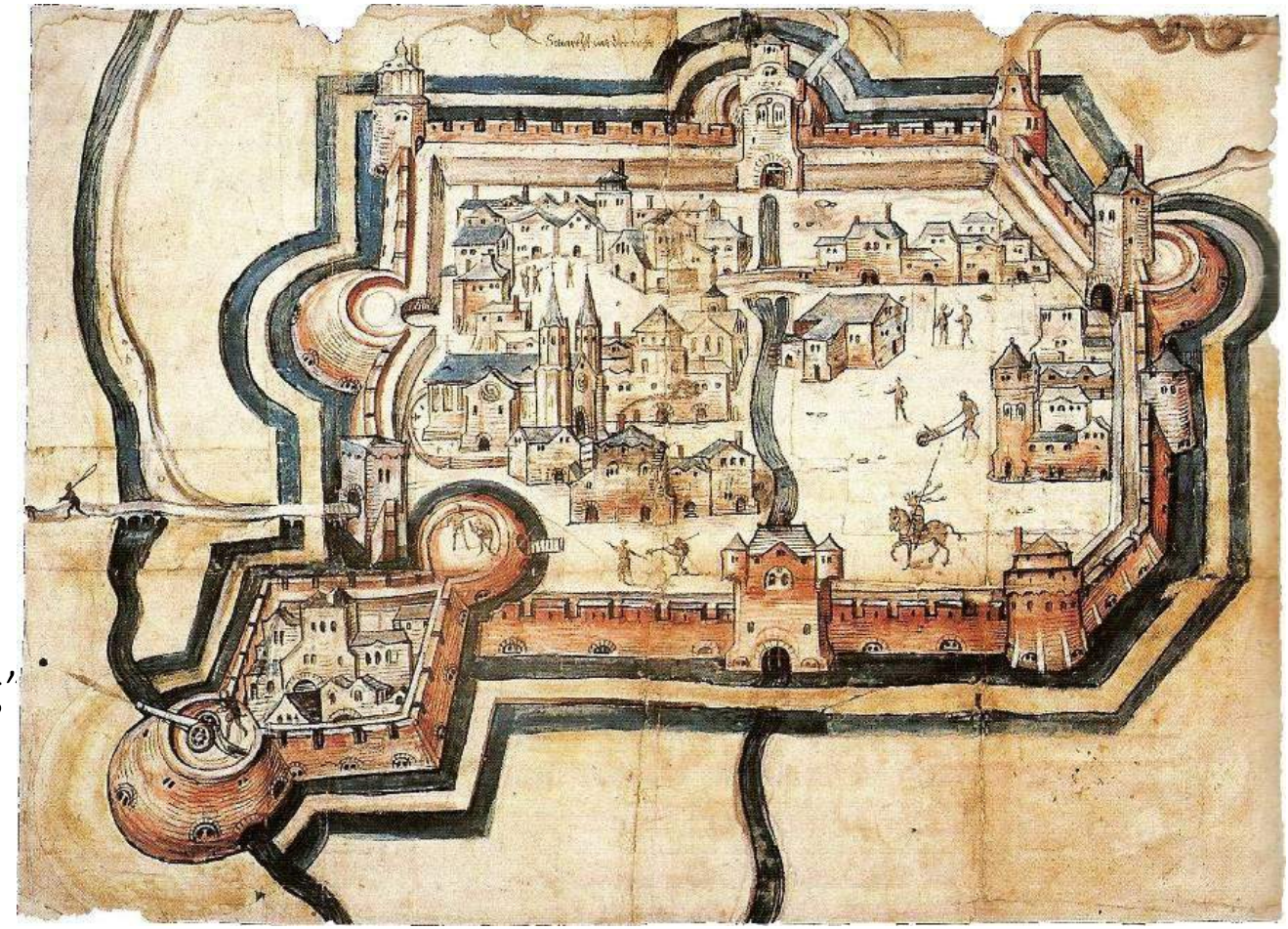
1. Verleden: Historie van het Agnetengebied door Buro 4
2. Toekomst: Wat zijn uw wensen voor het gebied? (allen aan panelen)

1. Verleden: historie van het Agnetengebied – Buro4 | Har van der Borgh

Verleden als vestingstad

- Muur / Wal
- Dubbele gracht
  - blijkt o.a. oude prent 1538 →
  - Archeologisch onderzoek met name west- en noordzijde stad (bij aanleg parkeergarage)
- Om de stad schootsvelden
- 17^e eeuw, rondom Franse oorlogen vermoedelijk 3^e gracht en ravelijn “collenberg”

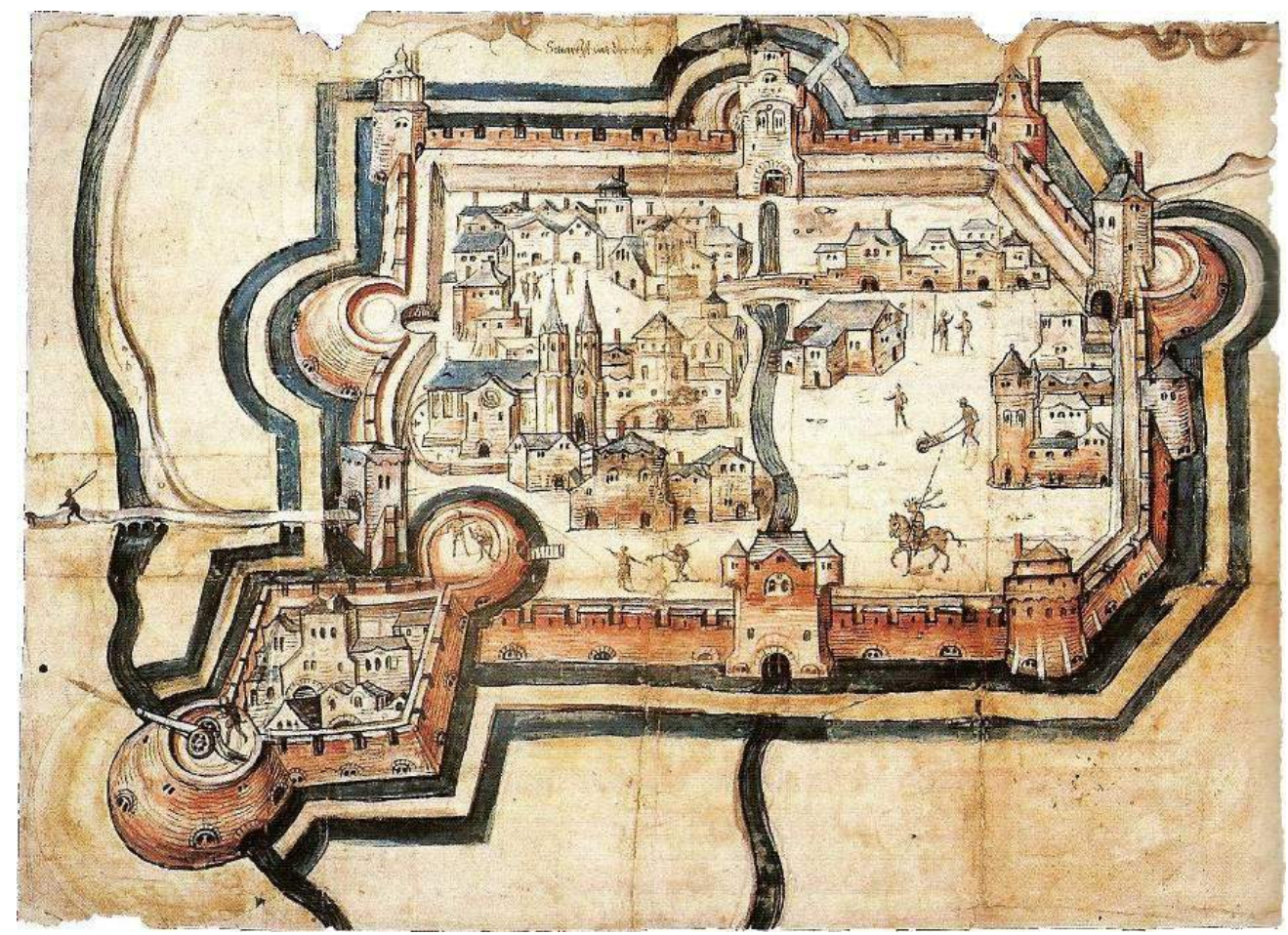

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Einde vestingstad in de 17^e eeuw

- Oorlog met Frankerijk 1672-1678
  - Sittard had het zwaar te voorduren
  - 1676 Enkele grote bressen in de wallen
Deel van de stadsgrachten gedempt
  - 1677 Plotselinge dooi, grote watermassa's van de Kollenberg en Geleenbeek stroomde in de stad, met desastreuze gevolgen: hongersnood, brandstichting en plunderingen
- Provisorisch herstel van vestingwerken
- 1678 echter weer met de grond gelijk gemaakt, waarna fortificaties niet meer werden hersteld.
- De grachten slibden gedeeltelijk dicht en de wal verloor zijn militaire functie

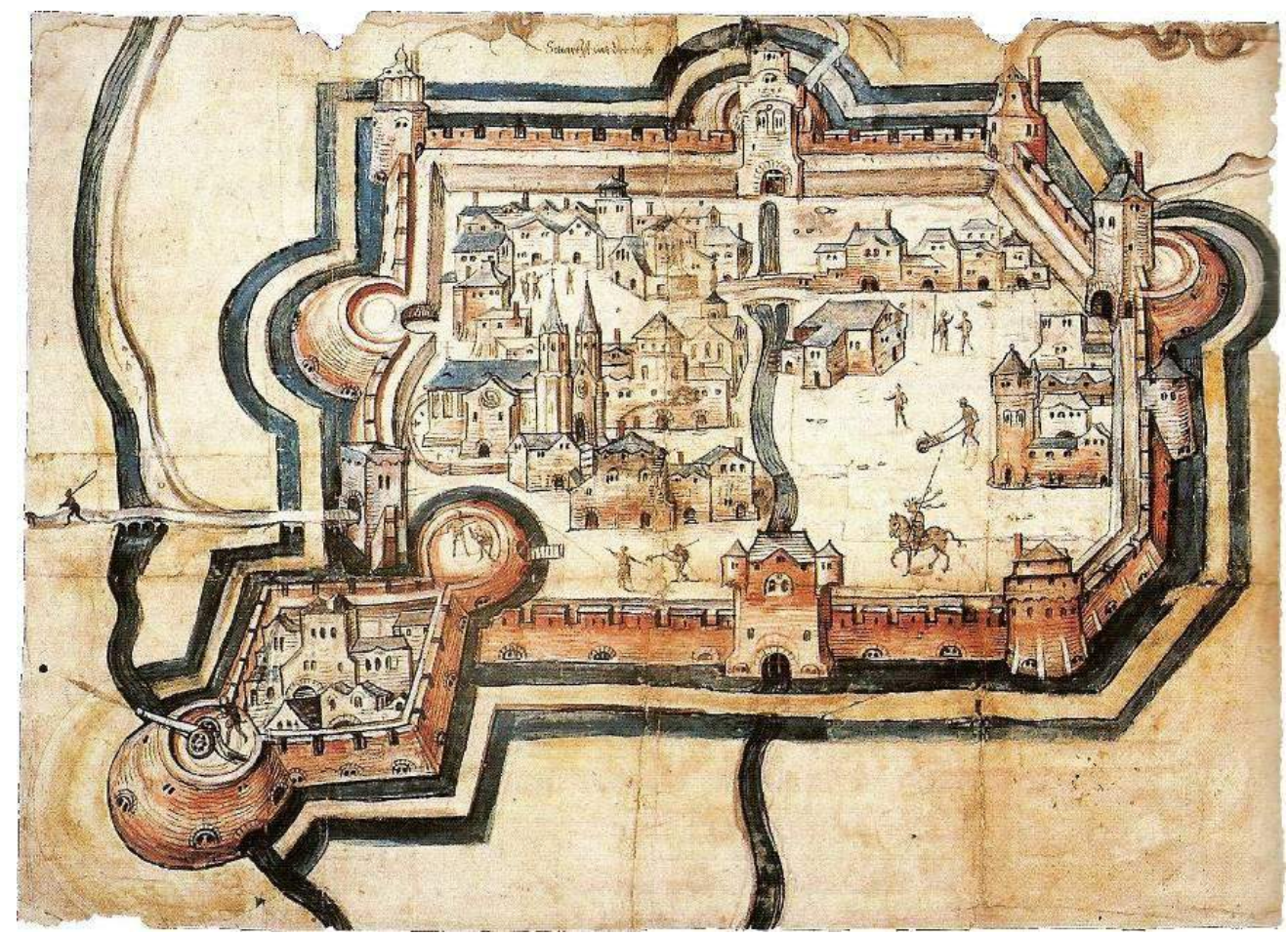

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Post militair Sittard in de 18^e eeuw

- Gronden die deel uit maakt van de vestingwerken bleven eigendom van de hertog van Gulick
  - Betreft wal, restanten grachten en schootsveld
  - Terrein werd door stadsbestuur in gebruik genomen als hooilanden
  - Weten we uit een stuk uit 1767 waarin de hertog de opbrengsten van het hooiland opeist.
  - Hertog gaf hoge wal aan de noordzijde van de stad in erfpacht aan stadsbestuur: werd tuin en/of bleekvelden

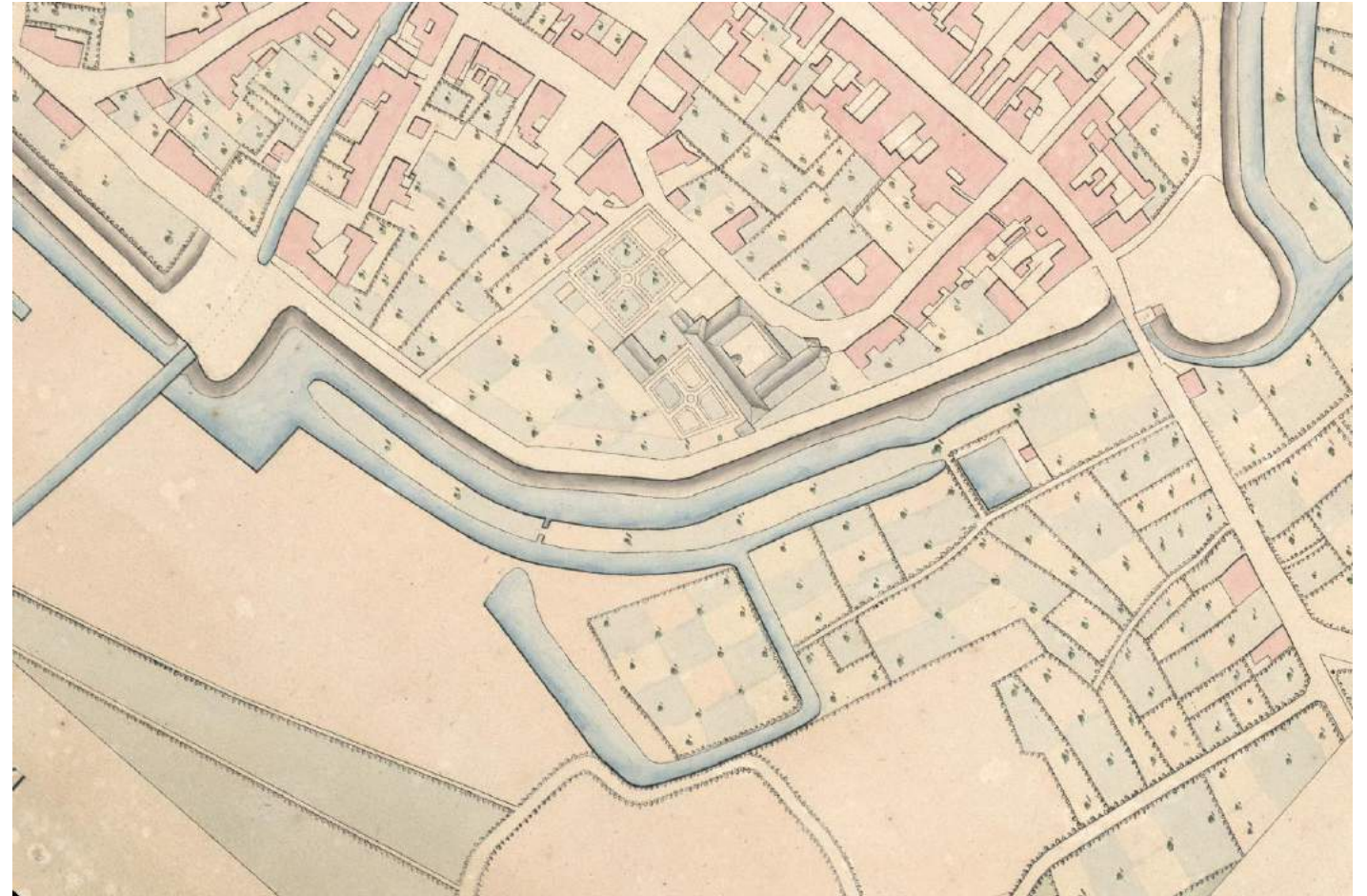

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Confiscatie Napoleon begin 19e eeuw

- Bezittingen kerk en adel worden door de Fransen geconfisqueerd en verkocht
  - Schootsvelden worden 1806 openbaar verkocht
  - Gedeelte van de huidige Agnetentuin gekocht door Hendrik Heijnen en Jacob Palmén die de gronden verder verkavelden en doorverkochten
  - Verkaveling volgt de structuur van de grachten
  - Oudste betrouwbare kaart van Massiat (1804-1805) toon restanten van de grachten en het ravelijn

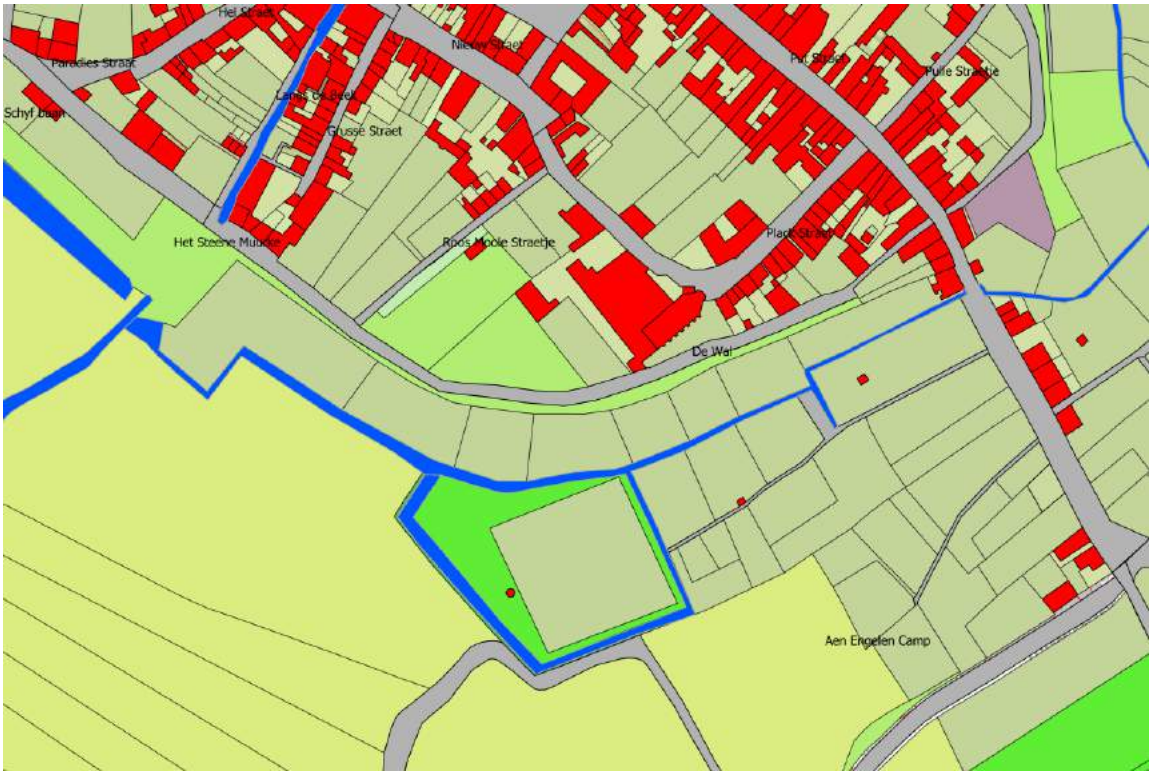

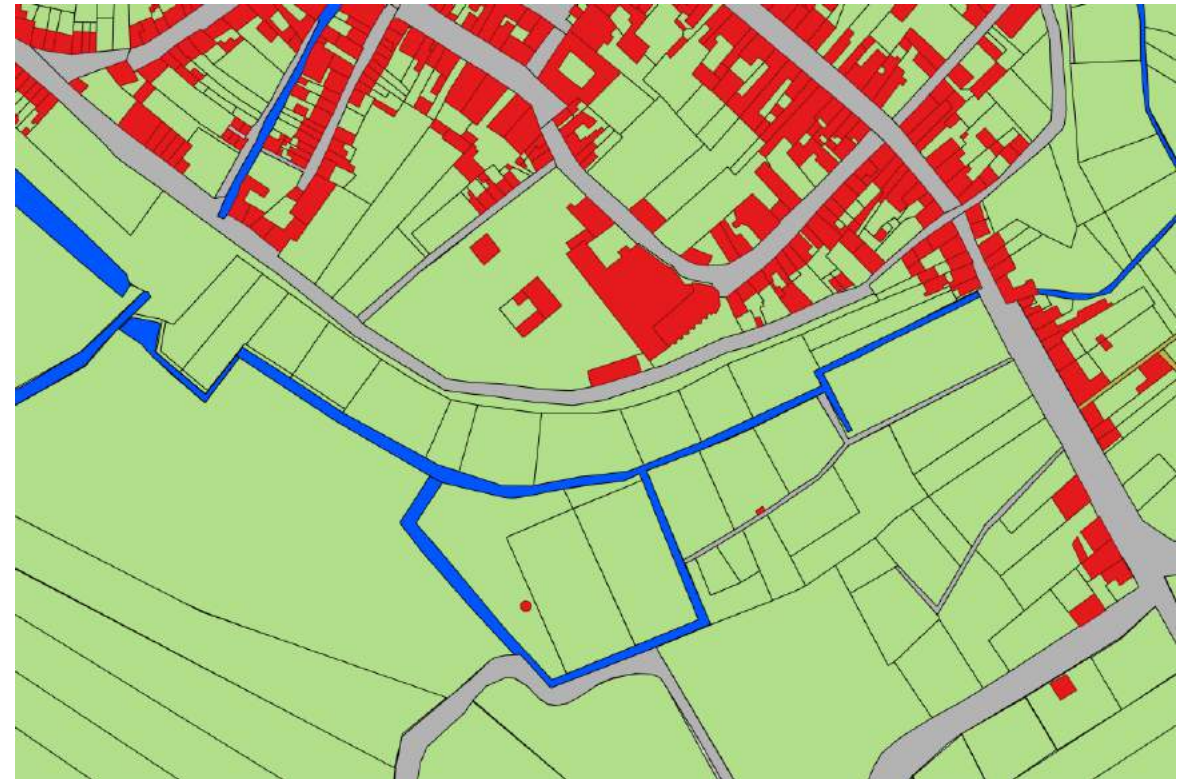

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen in het verloop van de 19^e eeuw 1842

1880

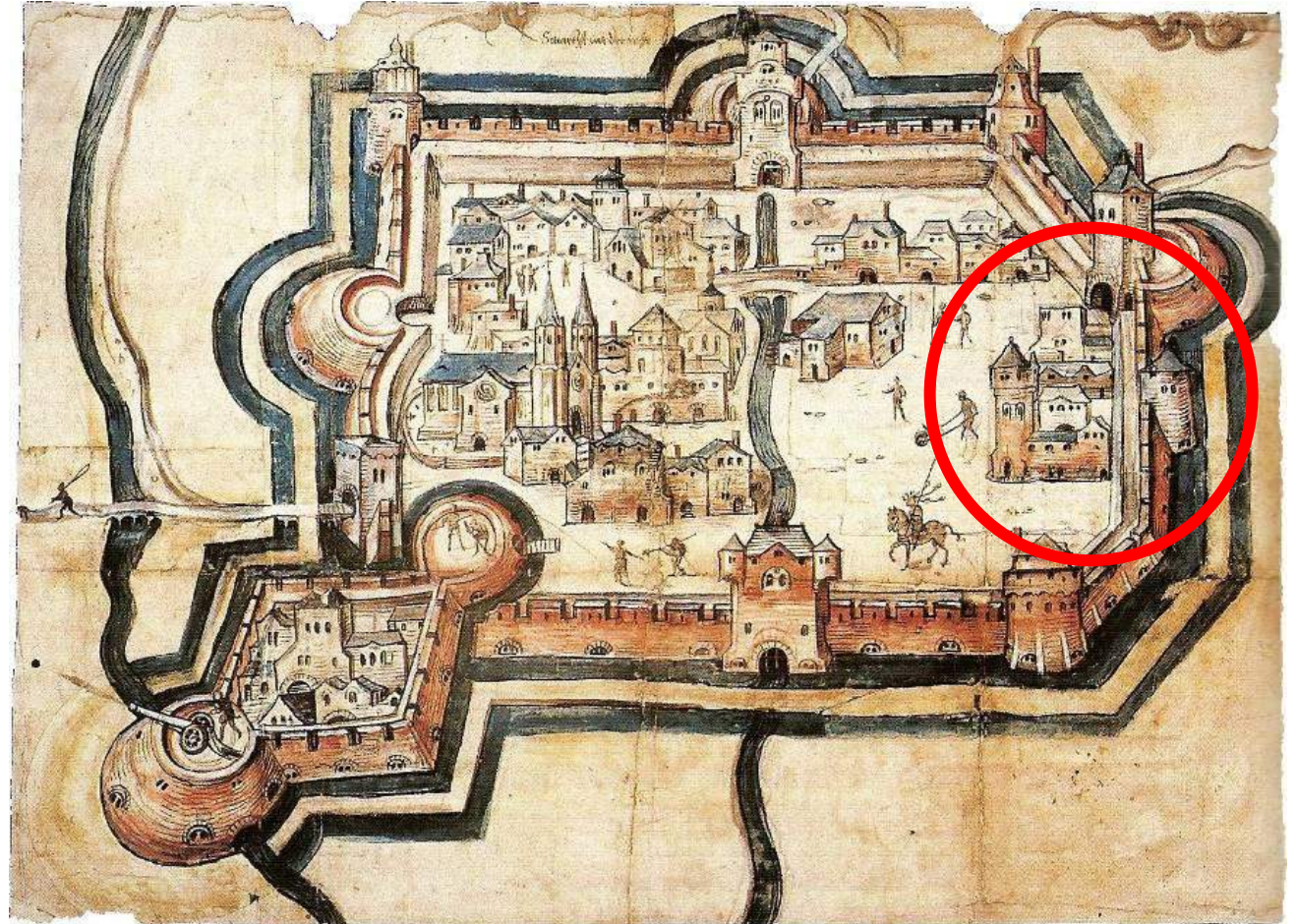

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen klooster

- Op de plaats van het huidige klooster stonden tot de 17^e eeuw de Voogdij en Dobbelsteynporte (adellijk huis van de familie Dobbelsteyn)
- 1629 vestigden zich hier de paters Dominicanen, deze verhuizen in 1632 naar de oude Markt en bouwen daar een nieuw klooster.
- Dobbelsteynporte raakte in verval
- 1648 vestigden de zusters Domincanessen uit Brugge zich aan de Plakstraat. Beschermheilige van hun was H. Agnes van Monte Pulciano; de naamgever van klooster Agnetenberg.

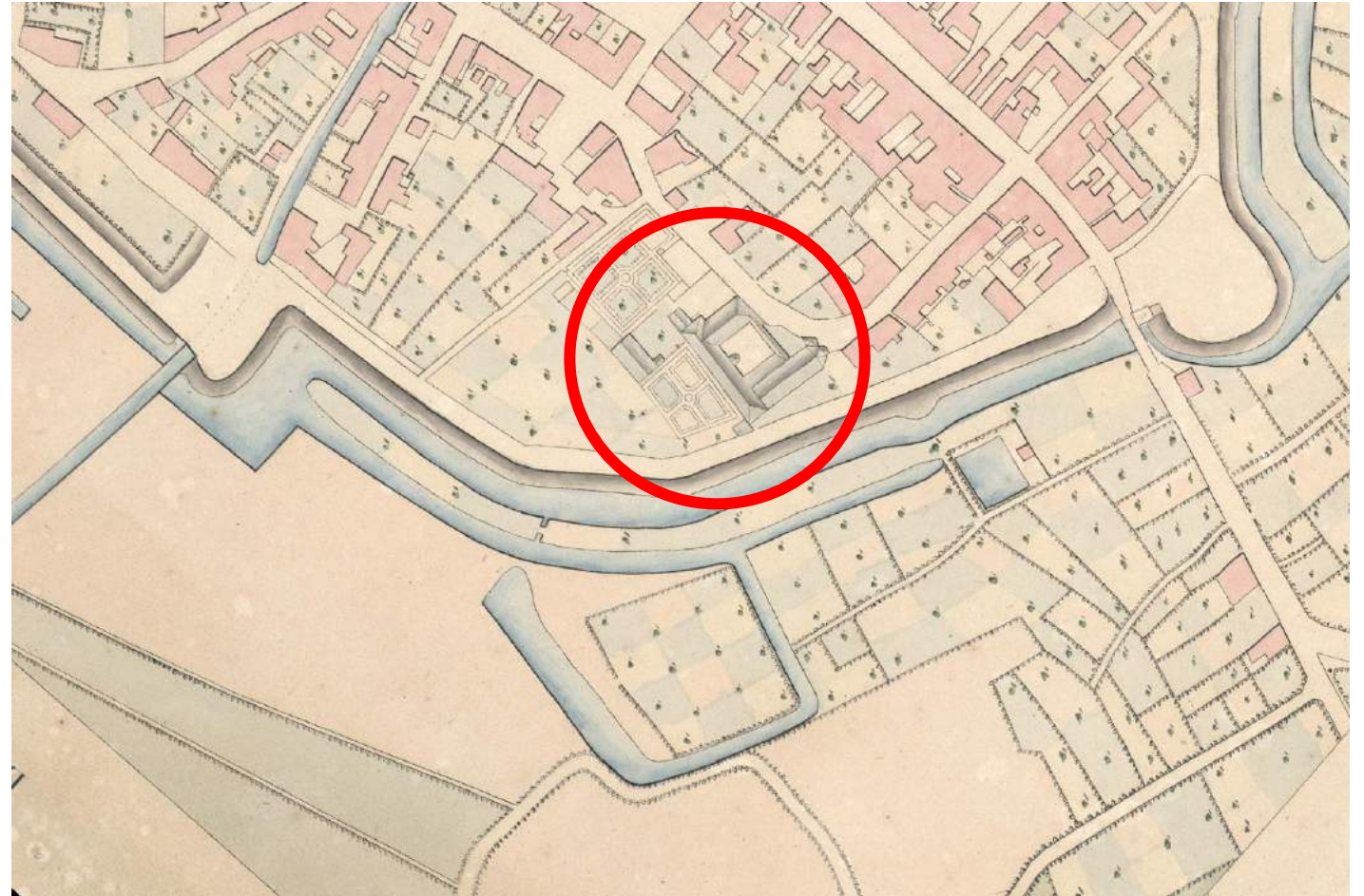

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen klooster

- Uitbreiding kloostergemeenschap en in 1661 bouw eerste nieuwe vleugel
- Stagnatie door Fransenoorlog, overstromingen en ziekte in de stad
- 1699 eerste steenlegging huidige kloosterkapel
- 1706 en 1707 tweede en derde vleugel van de pandhof
- Situatie bleef grotendeels onveranderd tot 1802
- 1802 decreet waarbij kloosters werden opgeheven door Napoleon
- Agenetenberg gekocht door armenbestuur tot 1857 armenhuis

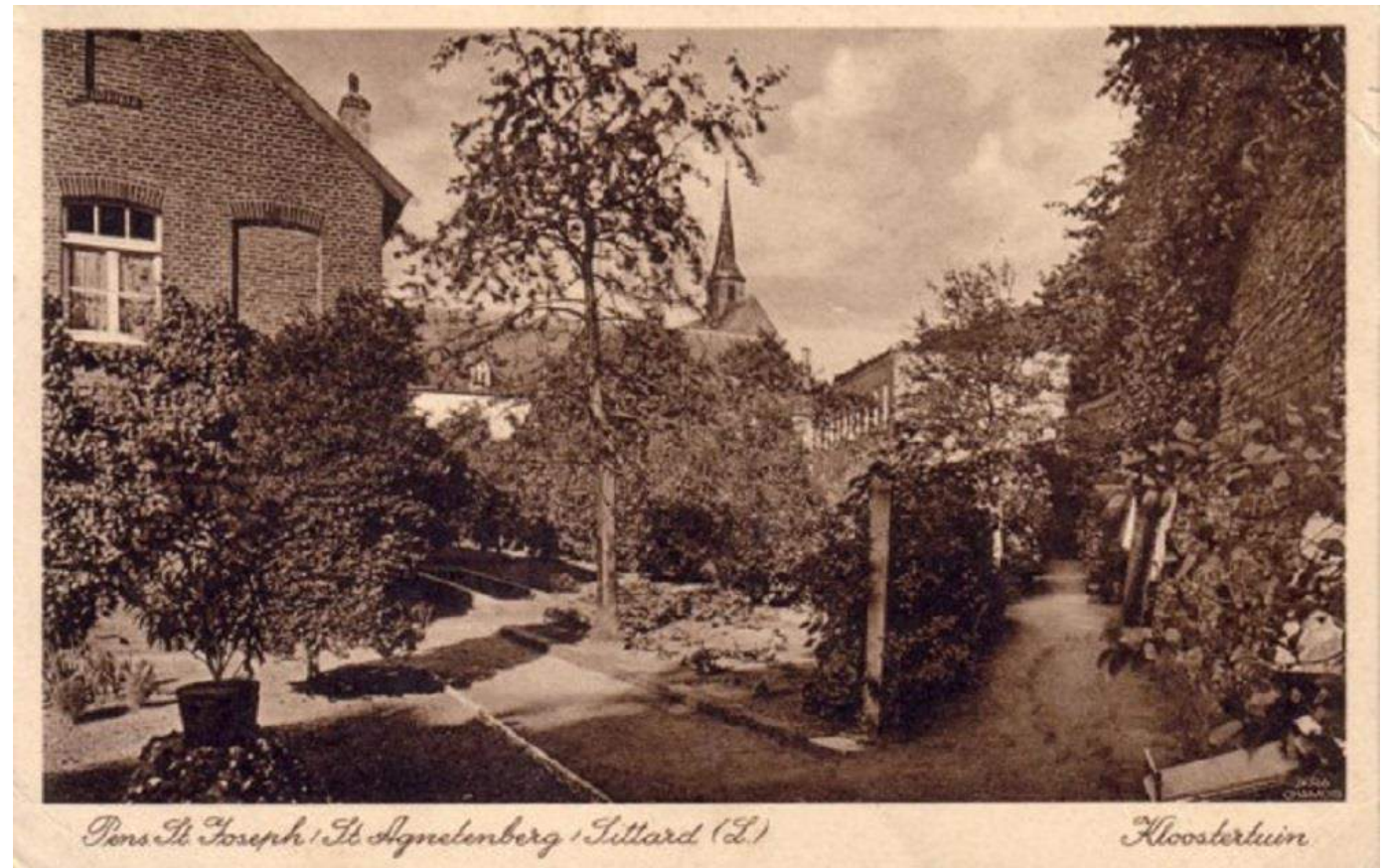

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen klooster

- Behoefte aan ziekenzorg en onderwijs
- 1862 zusters onder de Bogen uit Maastricht hiervoor benaderd
- Klooster groeide gestaag:
  - Scholen en pensionaat
  - Bejaardenzorg
- Tuin in eerste instantie binnen de wal
- Maar te klein om alle monden te stoppen; voornamelijk siertuin
- Zusters hadden landerijen langs de Wehrerweg in gebruik waar aardappelen werden verbouwd maar ook een boomgaard was

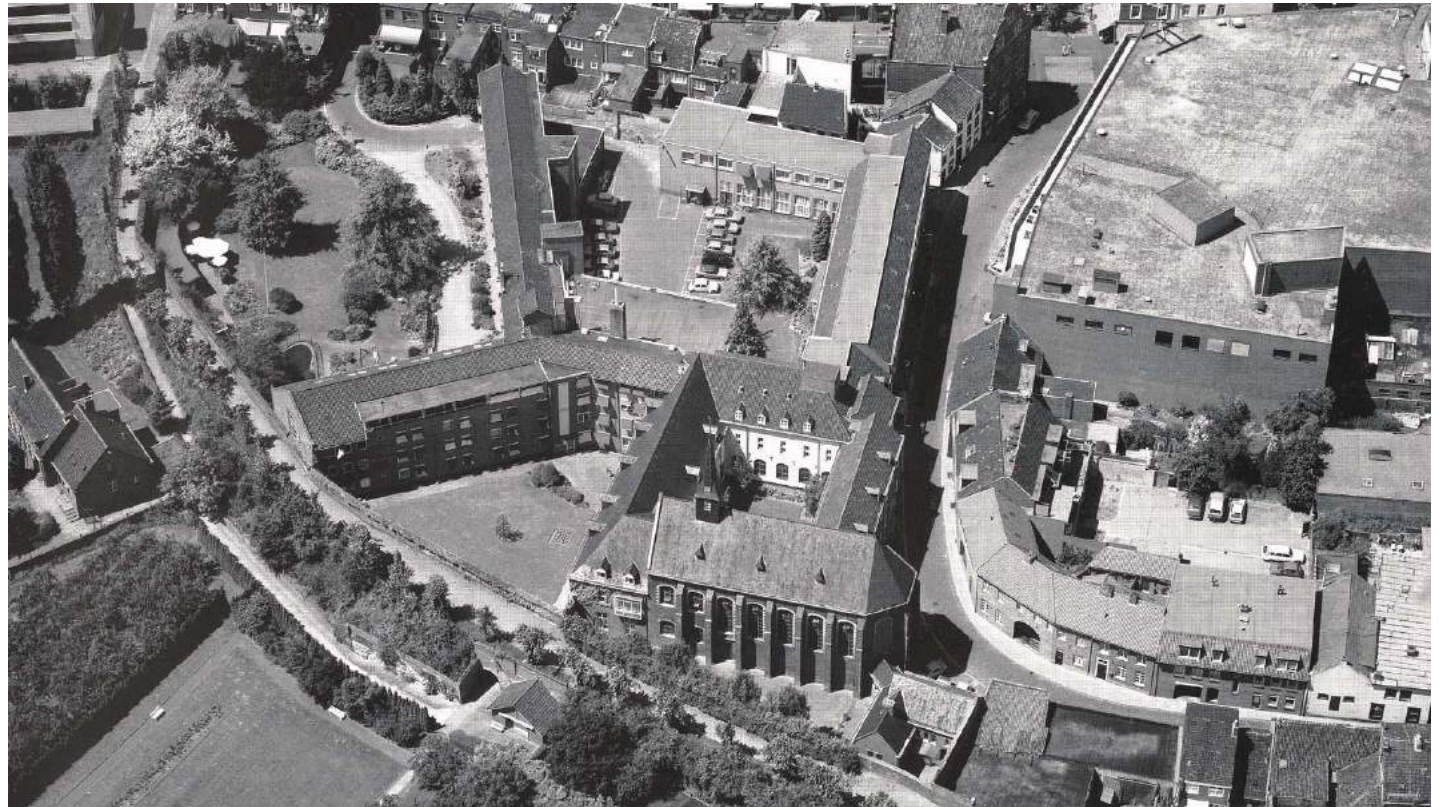

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen klooster

- Rond 1949-1950 bouw huize Caritas (bejaardenhuis)
- 1965 gedeeltelijke sloop westvleugel en nieuwbouw architect Palmen
- kloostercomplex grootste omvang
- Binnentuin (t.b.v. bejaarden) bij huize Caritas (Zie foto 1989)
- Zusters hadden hun (sier)tuin verlegd naar buiten de wal verlegd

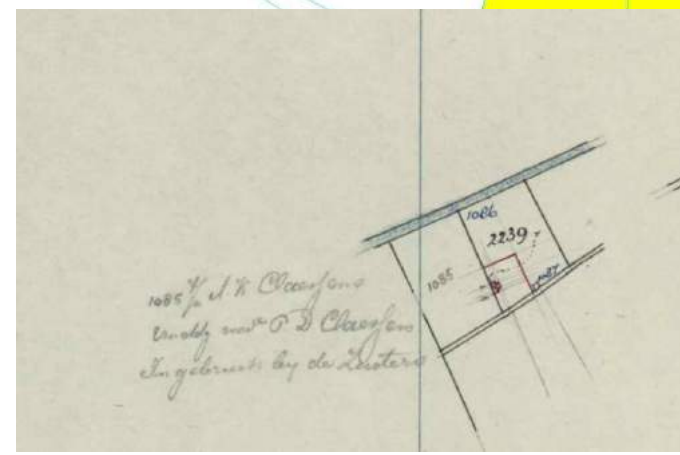
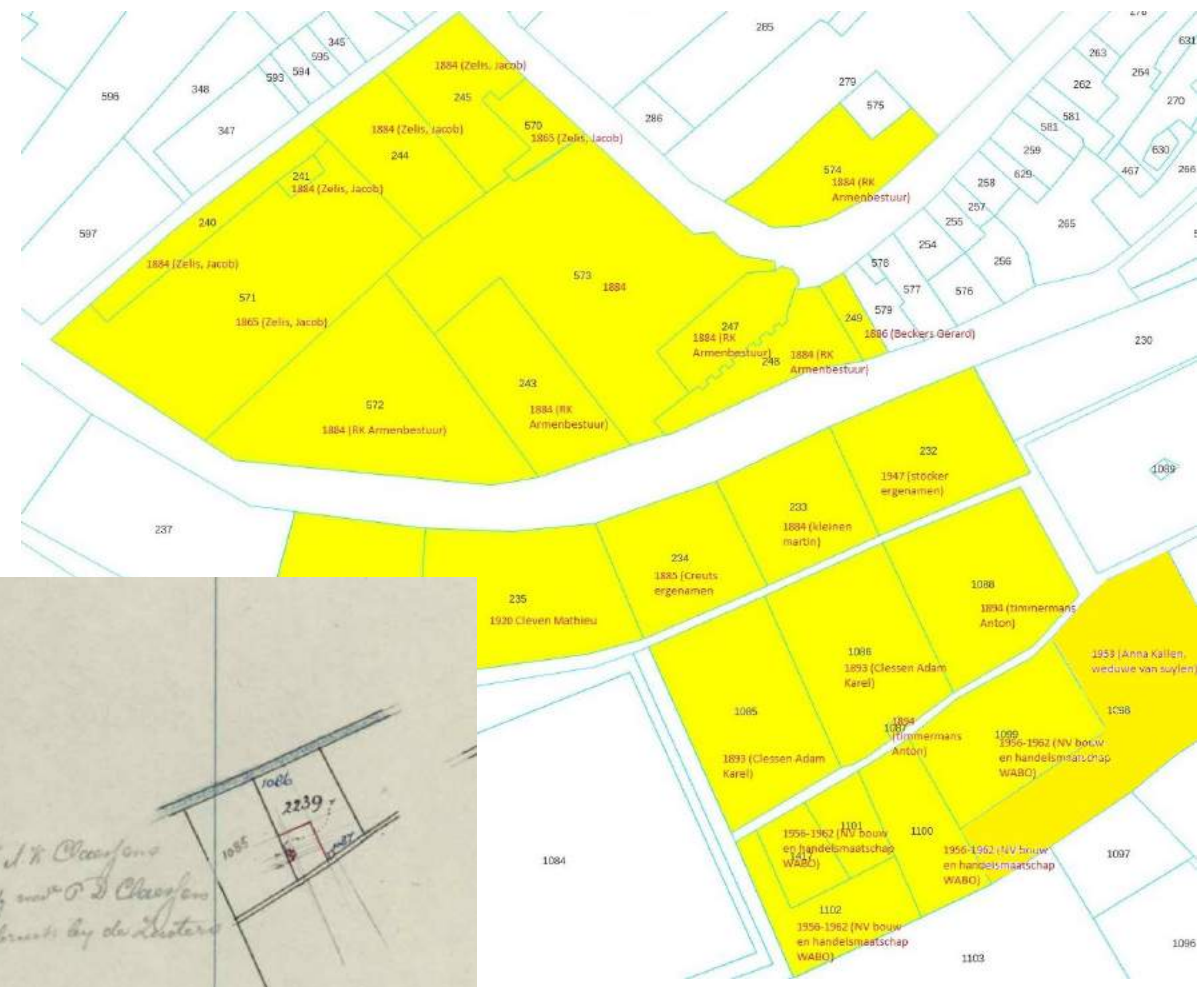

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen kloostertuin

- Klooster en gronden worden vanaf 1884 van Armenbestuur aangekocht
- Vanaf die tijd worden er ook gronden in de schootsvelden aangekocht, dat ging geleidelijk aan.
- Zusters hadden de gronden vaak wel al eerder in gebruik
- Dit blijkt o.a. uit de aankoop van het stuk grond waarop de begraafplaats is gelegen in 1893, maar waarop op dat moment reeds het huidige kapelletje staat
- In 1876 toestemming om onderdoorgang te maken onder wal

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen kloostertuin

- Ansichtkaart van voor 1905
- Oostelijke deel van het gebied nog deels in gebruik als moestuinen van stadsbewoners
- Gedeelte bij de wal in gebruik van zusters
- Ontwikkelingen moeilijk te achterhalen
- Kloostertuin heeft al naar gelang behoefte wijzigingen ondergaan
- Hoogtepunt kloostertuin 1950-1970; gehele gebied was volledig kloostertuin

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

1920-1940

1955-1956

1970-1975

Ontwikkelingen kloostertuin

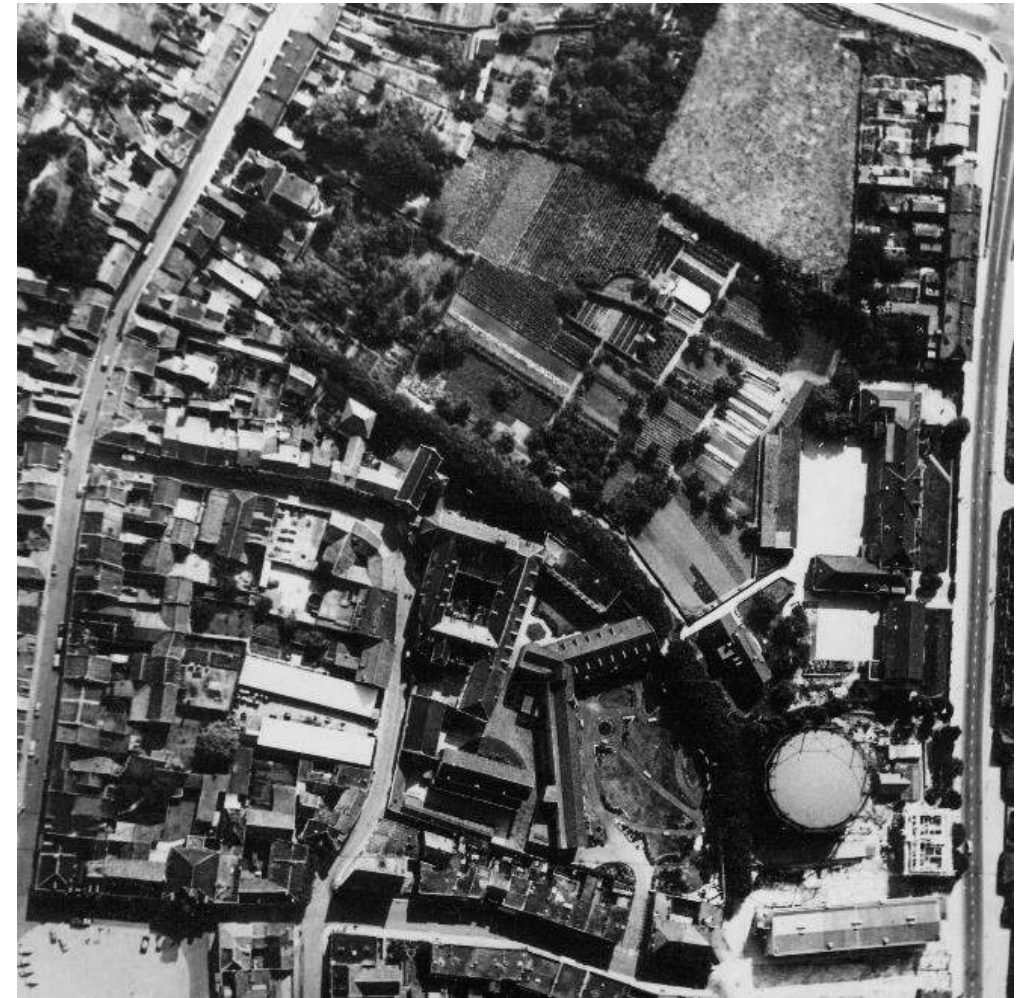

1. Verleden: historie van het Agnetengebied

Ontwikkelingen kloostertuin 1955-1956

- Luchtfoto toont een lappendeken (patchwork) met functies
  - Sier en recreatietuin tegen de wal
  - Begraafplaats
  - Boomgaarden
  - Klein fruit
  - Lage en hoge kassen
  - schapenweide

1. Verleden: historie van het Agnetengebied - vooral nutstuin

Voor 1944

Voor 1953

1950-1955

1950 – 1960

1960

1960-1965

1964

ca 1970

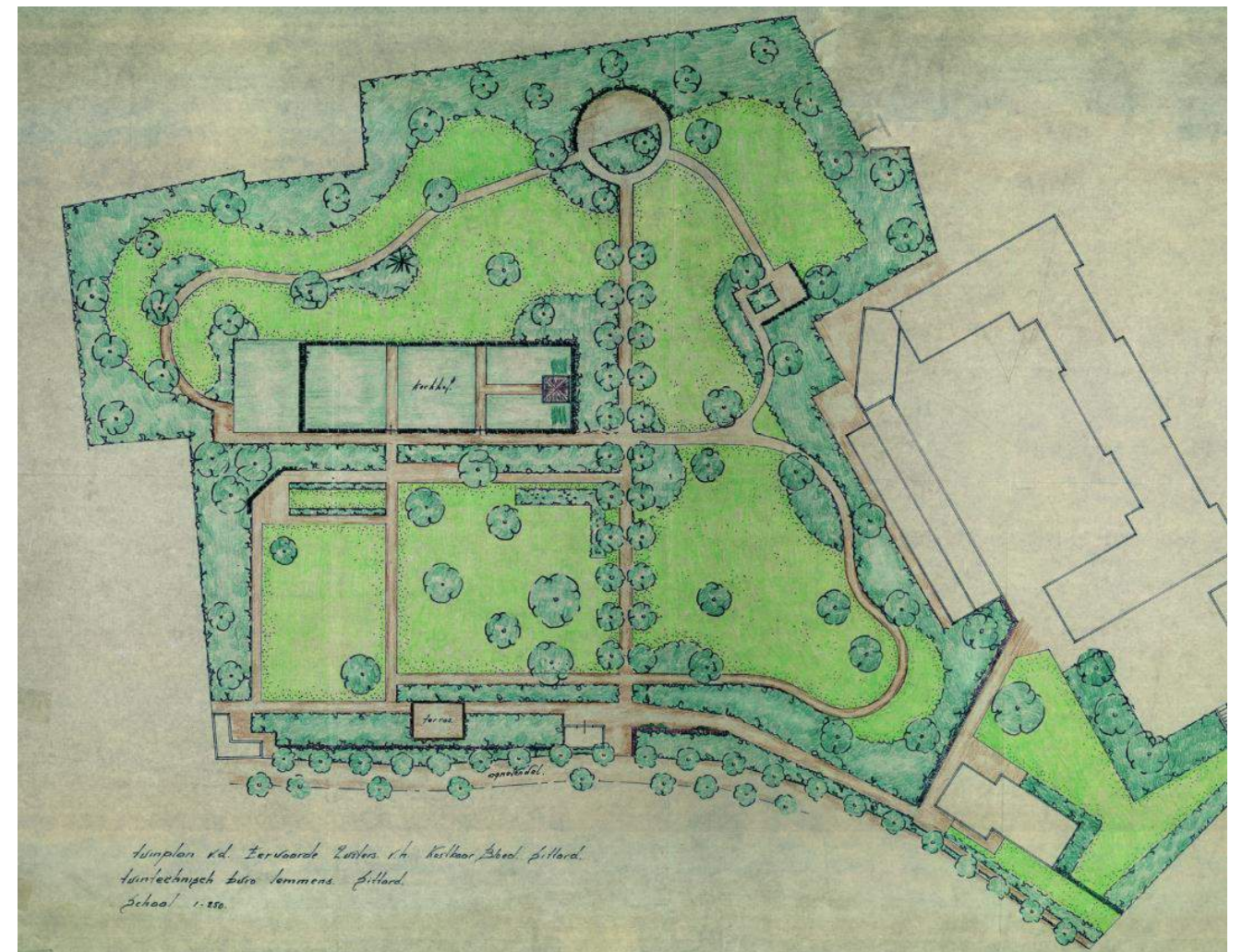
1. Verleden: historie van het Agnetengebied - siertuin

Ca 1975

Ca 1975

Tuinplan Lemmens ca 2000 (slechts deels realiseerd)

1. Verleden: historie van het Agnetengebied – eerste waardenstelling

Oude waarden < 1700

- Verdediging stelsel wal en gracht
- Herkenbaar in wallen stad
- Deels gereconstrueerd, beeld versterkt

1800 – 1850 tuinen

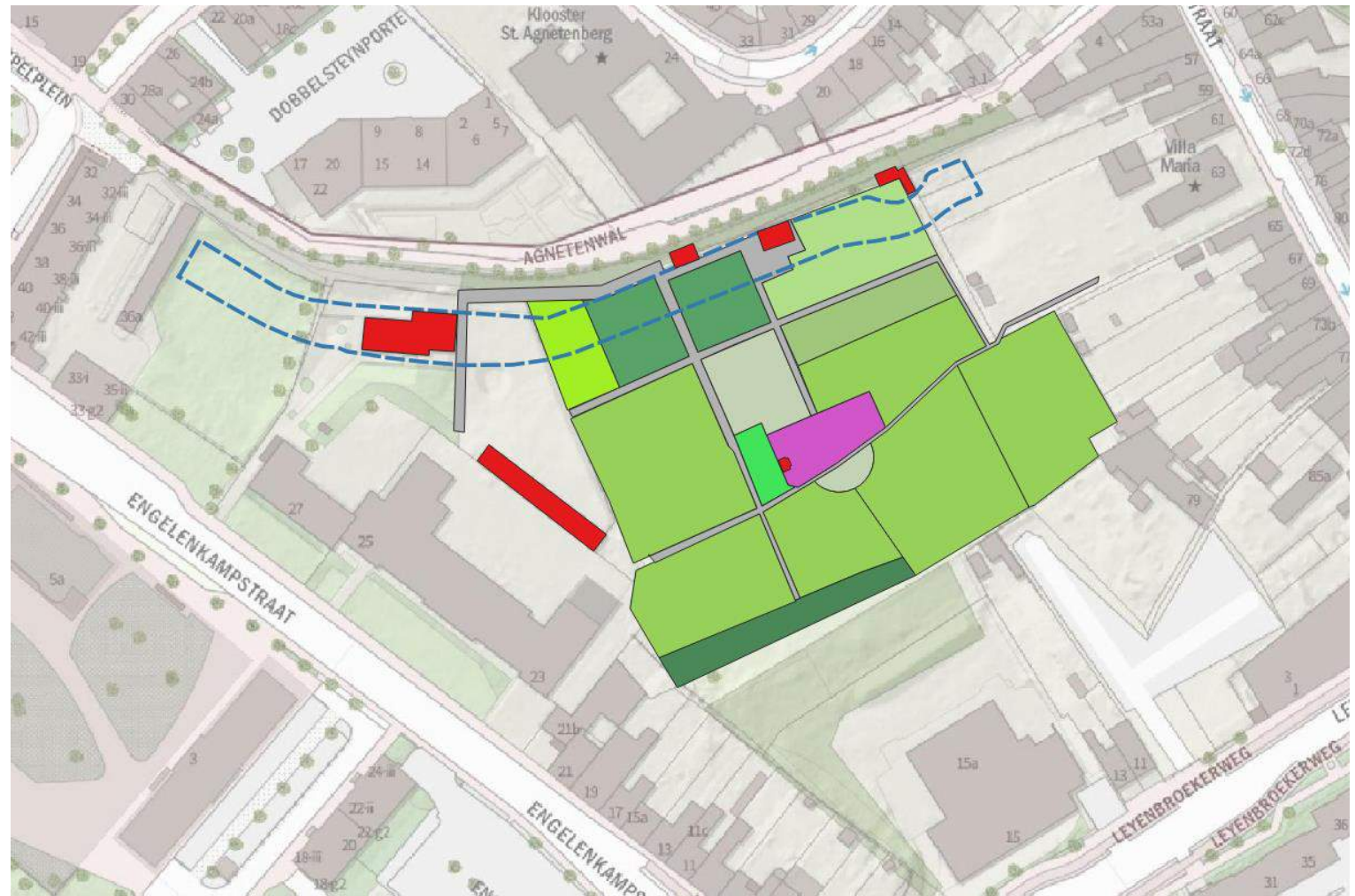
- Verkaveling volgt oude grachtstructuur
- Reconstructie verkaveling?

Waarden kloostertuin > 1850 -1970

- Patchwork van sier- en nutstuin
- Semi-gesloten karakter

Nieuwe waarden

- Groene oase in de stad
- Klimaat adaptie
- Oude waarden zichtbaar maken

2. Toekomst: Wat zijn uw wensen voor het plangebied?

- Toegankelijkheid
- Gebruik / functies
- Historie
- Natuur
- Randen park

NATUUR

Aan welke natuurwaarden hecht u veel waarde?

Wat zijn uw ideeën voor de toekomst?

wordt het gebied toegankelijk?

opmerkingen

AGNTEBURG · SITTAARD